

BAROMETER

GEBASEERD OP DE **ECONOMISCHE BAROMETER**, KWARTAALONDERZOEK ONDER LEDEN VAN
KONINKLIJKE METAALUNIE NAAR DE ECONOMISCHE STAND VAN HET MKB-METAAL

Gemengd beeld

'Een bevredigende orderpositie, maar moeilijk in te schatten risico's door de pandemie en de verstoring van de toeleverketens, drukken de verwachtingen', zo omschrijft de voorzitter van de Metaalindustrie in Noordrijn-Westfalen de actuele conjuncturele situatie in de metaalsector in dit deel van Duitsland. Ik had het voor Nederland niet beter kunnen formuleren, want dit is exact het gemengde beeld dat de uitkomst van de Koninklijke Metaalunie Economische Barometer over het vierde kwartaal van 2021 laat zien.

Metaalunieleden hebben in het vierde kwartaal een betere orderpositie, terwijl de verwachtingen voor het eerste kwartaal van 2022 voor het binnenland voorzichtig zijn. De verwachtingen voor de export worden positiever ingeschat. Uitdagend blijft voor veel ondernemers de beperkte beschikbaarheid van materialen en componenten. Het aantal bedrijven met vacatures is licht gedaald, terwijl het aantal bedrijven met meer vaste medewerkers in dienst nagenoeg gelijk gebleven is. Dit reflecteert het voorzichtige beleid dat veel ondernemers voeren, gelet op de eerdergenoemde onzekerheden. Maar hier speelt ook de krapte op de arbeidsmarkt een rol, die het moeilijker maakt om aan voldoende vakmensen te komen.

De licht afgenomen winstgevendheid van de respondenten is een stevig aandachtspunt, waarbij het opmerkelijk is dat met name relatief veel machinebouwers in het vierde kwartaal verlies hebben geleden. Hieruit blijkt eens te meer dat het belangrijk is om de beïnvloedbare kosten in de bedrijven goed in de gaten te houden. De investeringsbereidheid in de sector bedrijven begint zich iets beter te ontwikkelen. En dat is ook nodig; de arbeidsproductiviteit in het MKB-metaal is in de afgelopen jaren nauwelijks verbeterd, en dat is toch wel een voorwaarde voor versterking van de concurrentiepositie en verhoging van het rendement.

Macro-economisch gezien zal de stijgende koers van de dollar Europa mogelijk wat meer wind in de zeilen kunnen geven door een betere exportpositie. Op korte termijn betalen we echter meer voor onze grondstoffen. Dit werkt de toch al stijgende inflatie in de hand. Maar op de iets langere termijn kan dit gunstig uitwerken voor de internationale concurrentiepositie van Europa.

De ervaring heeft gelukkig geleerd dat we met flexibiliteit en creatieve ondernemerszin veel van deze uitdagingen het hoofd kunnen bieden. Metaalunie zal ook in 2022 op de actuele ontwik-

kelingen inspelen en u als ondernemer helpen met initiatieven op het gebied van kostenbeheersing, productiviteitsverbetering, technologische vernieuwing en versterking van uw marktpositie. En daarnaast blijven we natuurlijk actief lobbyen om de positie van de mkb-maakindustrie in Den Haag voortdurend op het netvlies te houden. Ik wens u in alle opzichten, zowel persoonlijk als zakelijk een succesvol 2022!

**Jos Kleiboer, directeur Beleid
Koninklijke Metaalunie**

1

**GOED VIERDE KWARTAAL
ACHTER DE RUG**

2

**MATERIAALPRIJZEN EN
PERSONEELSTEKORT
GROOTSTE UITDAGINGEN**

VERWACHTING 2022: LAGERE GROEI VAN DE BINNENLANDSE ORDERPOSITIE

BESCHIKBAARHEID MATERIALEN PROBLEEM VOOR 6 OP DE 10

Ondanks de komst van de nieuwe covid-variant omikron, heeft het MKB-metaal een goed vierde kwartaal achter de rug. Zowel de binnen- als buitenlandse orderpositie als het gerealiseerde bedrijfsresultaat verbeterde in het vierde kwartaal ten opzichte van het derde kwartaal. Daar staat echter tegenover dat de verwachtingen voor de binnenlandse orderpositie als ook het bedrijfsresultaat voor het eerste kwartaal van 2022 beduidend minder positief zijn. De grootste uitdagingen voor de sector zijn de gestegen grondstofprijzen en de beschikbaarheid van personeel en materialen.

Dit zijn de belangrijkste uitkomsten uit de Koninklijke Metaalunie Economische Barometer van het MKB-metaal over het vierde kwartaal van 2021.

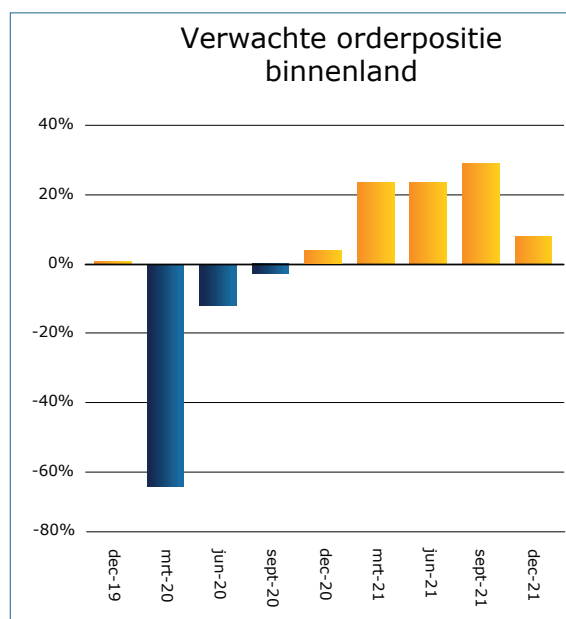
Orderpositie binnenland

De binnenlandse orderpositie heeft zich in 2021, na de 'covidcrisis' van 2020, prima ontwikkeld. Dat betekent niet dat het in alle sectoren

even goed gaat. Zo geeft ruim een derde van de aan de bouw toeleverende bedrijven aan dat de orderpositie binnenland in het vierde kwartaal is afgenomen, terwijl dit voor alle respondenten voor 15% geldt. De verspanende bedrijven hebben een veel beter kwartaal achter de rug. Van hen geeft bijna de helft van de respondenten aan een beter kwartaal achter de rug te hebben, terwijl maar een op de tien bedrijven aangeeft een slechter vierde kwartaal te hebben gehad.

De waardering van de binnenlandse orderposi-

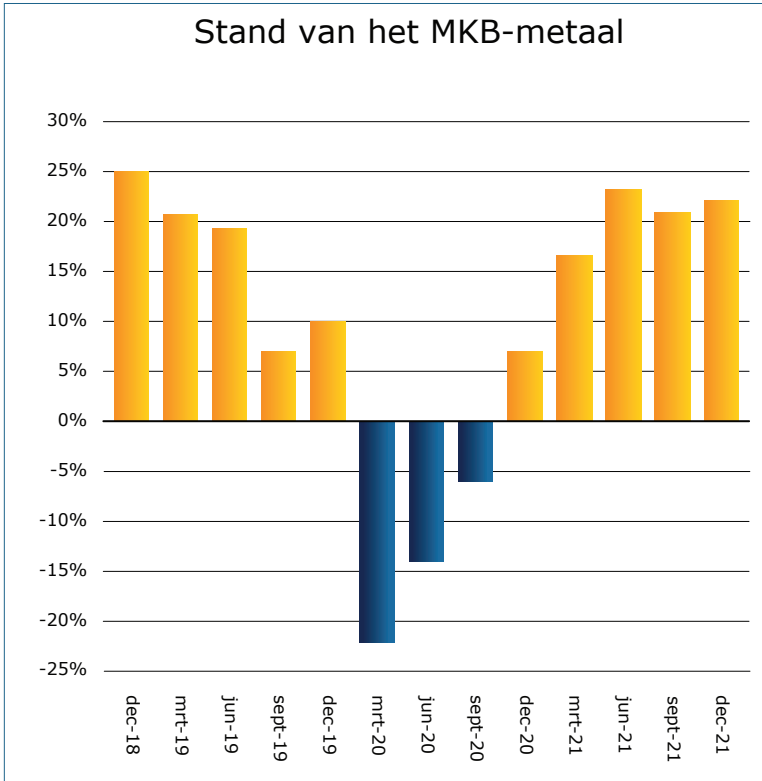
tie is in het vierde kwartaal wat minder positief dan in het voorliggende kwartaal. Per saldo geeft een derde deel van de bedrijven aan tevreden te zijn over de orderpositie binnenland, terwijl dit drie maanden eerder nog bijna de helft was. De verwachtingen van de binnenlandse orderpositie voor het eerste kwartaal van 2022 zijn aanmerkelijk gematigder dan in de drie voorliggende kwartalen. In de eerste drie kwartalen gaf per saldo een kwart van de respondenten aan een groei van de orderpositie te verwachten. In het vierde kwartaal is dit teruggevallen tot slechts 8%.

De gemiddelde orderportefeuille in weken is in het vierde kwartaal afgenomen met bijna twee weken ten opzichte van het vorige kwartaal en bedraagt nu gemiddeld ruim tien weken.

Orderpositie buitenland

Van de respondenten geeft 43% aan te exporteren, 10% exporteert

8% ontevreden is. Voor het eerste kwartaal van dit jaar wordt een verdere groei van de orderportefeuille verwacht. 30% van de exporteurs verwacht een groei van de buitenlandse orderpositie terwijl 8% verwacht dat deze zal afnemen.

Materialen

Net als in de voorliggende kwartalen verhoogde ook in het vierde kwartaal van 2021 zes op de tien bedrijven hun verkoopprijzen. Ook nu weer zijn de verschillen tussen sectoren groot. En ook dit keer zijn de meeste bedrijven die de verkoopprijs hebben verhoogd, actief in de bouw of in de metaalwarenssector. In het vierde kwartaal geeft meer dan 60% van de respondenten aan dat zij te maken hebben met materialen of componenten die niet leverbaar zijn. Onder de machinebouwers en metaalwarenbedrijven bevinden zich de meeste respondenten die aangeven hier last van te hebben. Producten die hierbij het meest worden genoemd zijn elektronica (chips), aluminium, diverse

tot 10% van hun omzet, 33% exporteert meer dan 10% van de omzet. Van de bedrijven die meer dan 10% van hun omzet exporteren, is het exportaandeel van de omzet gemiddeld ruim 50%. De meest exporterende bedrijven zijn actief in de machinebouw, de metaalwarenfabricage en de verspaning. Gemiddeld genomen wordt de buitenlandse orderpositie in het vierde kwartaal minder positief beoordeeld dan de binnenlandse. Ruim 30% van de exporterende ondernemers geeft aan een grotere orderpositie te hebben dan in het derde kwartaal. Ruim 20% van de ondernemers geeft aan dat deze juist kleiner is. De meeste bedrijven waarbij de exportpositie is toegenomen bevinden zich onder de machinebouwers.

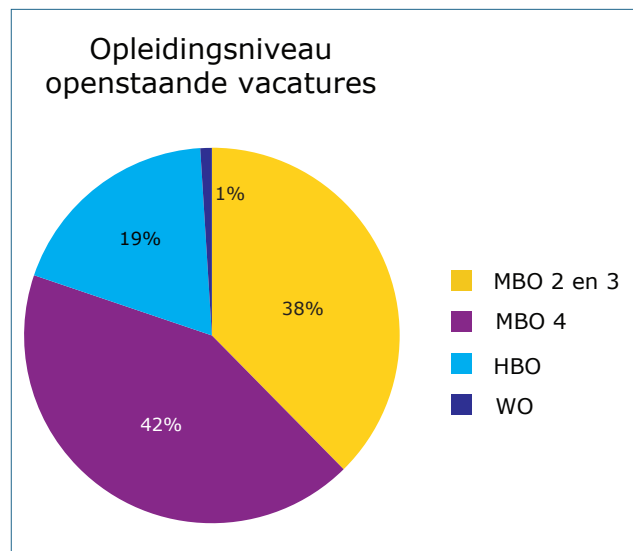
sitie buitenland waarden, is veel positiever gereageerd dan in voorliggende kwartalen. 40% van de exporterende ondernemers is tevreden over de orderpositie, terwijl nog maar

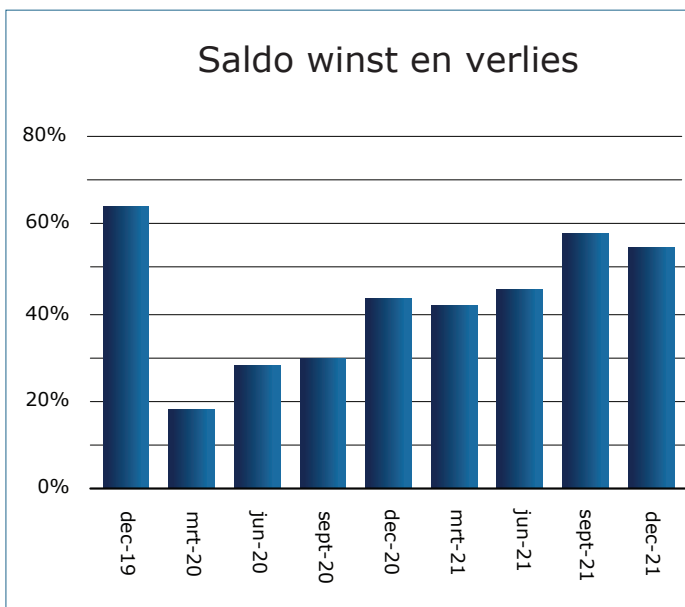
soorten rvs, buizen- en kokermateriaal, kunststoffen, machineonderdelen en grondstoffen voor coatings.

Personeel

Bij de respondenten van deze Economische Barometer werken gemiddeld ruim 20 medewerkers, 17,6 met een vast contract en 2,8 met een flexibel contract. Het aan-

Op de vraag hoe de ondernemers de orderpo-

deel respondenten met meer mensen in vaste dienst is afgenomen ten opzichte van de vorige drie kwartalen, maar nog wel groter dan het aandeel bedrijven met minder vast personeel in dienst. In de eerste drie kwartalen gaf 18% van de respondenten aan meer personeel in vaste dienst te hebben, in het vierde kwartaal is dat nog maar 12%. Door de aard van de vragen kan niet worden afgeleid of een tekort aan aanbod hiervan de oorzaak is.

Voor ingeleend personeel gelden vergelijkbare uitkomsten, zij het dat met name onder de machinebouwers er relatief veel bedrijven zijn die in het vierde kwartaal extra flexibel personeel hebben ingeleend.

Het aandeel bedrijven met vacatures blijft met 43% hoog, maar is minder hoog dan in het tweede en derde kwartaal van 2021 toen dit op 50% lag. Gemiddeld hebben de bedrijven met vacatures 2,8 vacatures openstaan. Afgezet tegen alle medewerkers hebben de responden-

Winstgevendheid

De winstgevendheid is in het vierde kwartaal wat afgenomen ten opzichte van het derde kwartaal. Net als in het derde kwartaal geeft 67% van de ondernemingen aan winst te maken. Het aandeel bedrijven dat verlies maakt is daarentegen toegenomen van 8 naar 12%. Wat hierbij opvalt is dat er onder de machinebouwers relatief veel respondenten zijn (25%) die aangeven in het vierde kwartaal verlies te hebben geleden.

De waardering van het bedrijfsresultaat is in het vierde kwartaal licht gestegen ten opzichte van het derde kwartaal.

ten gemiddeld voor 5% van het personeelsbestand aan vacatures openstaan. Al drie kwartalen op rij ligt dit percentage rond de 5%. Verspanende bedrijven verwachten voor de eerste helft van 2022 de grootste problemen met het invullen van de openstaande vacatures.

57% procent van de bedrijven is tevreden met het gerealiseerde bedrijfsresultaat, terwijl 7% aangeeft daarover ontevreden te zijn. Het verwachte bedrijfsresultaat voor het eerste kwartaal van dit nieuwe jaar wordt voorzichtig ingeschat dan in de voorliggende kwartalen, van per saldo 13% naar 5%. Ook nu zijn de verspanende bedrijven het meest positief.

Investeringsbereidheid in het machinepark

Ondanks de afnemende verwachtingen voor begin 2022 over de binnenlandse orderpositie en het bedrijfsresultaat, is de investeringsbereidheid eind 2021 minder negatief dan voorgaande twee jaren. Een op de vijf ondernemers verwacht het komende halfjaar meer te gaan investeren in machines, tegen 23% die minder verwacht te gaan investeren.

